

**You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Dobkiewiczowa Kornelia

Author: Katarzyna Krasoń

Citation style: Krasoń Katarzyna. (2007). Dobkiewiczowa Kornelia. W: J. Lyszczyńska, D. Rott (red.), "Słownik pisarzy śląskich. T. 2" (S. 33-36). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

DOBKIEWICZOWA KORNELIA (1912—1990), pisarka, pedagog, bibliotekarka.

Urodziła się 1 września w Piotrogradzie, w rodzinie polskiej o silnych tradycjach powstańczych (zesłańcy po 1863 r.). Córka Adama Jackiewicza i Walentyny z Piekarnikowów-Jewtuszenków w maju 1922 r. wraz z rodzicami powróciła do kraju i rozpoczęła edukację w gimnazjum w Kielcach, którą kontynuowała w Gimnazjum im. Królowej Jadwigi w Warszawie i wreszcie w Gimnazjum im. Emilii Zawadzkiej w Dąbrowie Górniczej, gdzie uzyskała w 1931 r. świadectwo maturalne. W tym też roku podjęła studia na Wydziale Filologii Polskiej Uniwersytetu Warszawskiego.

W 1938 r. obroniła pracę magisterską na temat liryk Żuławskiego oraz rozpoczęła badania potrzebne do napisania dysertacji doktorskiej, jej promotorem został Julian Krzyżanowski. Roboczy tytuł brzmiał: *Śląskie pieśni ludowe*. Jednocześnie Dobkiewiczowa rozpoczęła pracę jako nauczycielka języka polskiego w Gimnazjum im. M. Kopernika w Będzinie. Tam też spędziła okupację, aktywnie uczestnicząc w tajnym nauczaniu.

Po wyzwoleniu przeniosła się do Katowic — będzie to już stałe miejsce jej pobytu. Kontynuowała pracę nad dysertacją doktorską, związała się też z katowicką Rozgłośnią Polskiego Radia, w której 11 listopada 1948 r. nadano pierwszą słowno-muzyczną audycję autorstwa przyszłej pisarki: *Rozalia Kania jej żywot i pieśni*. Tekst tego programu ukazał się w 1952 r. na łamach „Zagrody Chłopskiej”, co należy uznać za debiut publicystyczny autorki. Dobkiewiczowa nagrywała też audycje dziecięce i szkolne, a w 1950 r. została starszym redaktorem. Oprócz pracy w radiu, popołudniami uczyła języka polskiego w liceum dla pracujących w Katowicach. Regularnie pisywała do czasopism dziecięcych: „Świerszczyka”, „Płomyczka” i „Płomyka”. W 1953 r. podjęła współpracę z Państwowym Instytutem Sztuki i uczestniczyła w terenowej Akcji Zbierania Folkloru. Akcja ta umożliwiła jej kontakty z ludnością rozległego obszaru Śląska, a także lepsze poznanie dorobku kultury materialnej i niematerialnej tego regionu.

Lata pięćdziesiąte XX w. były okresem usilnych starań finalizowania doktoratu, niestety zakończonych fiaskiem. Dobkiewiczowa będzie jednak jeszcze przez wiele lat starała się o uzyskanie tego stopnia naukowego (aż do 1970 r.). Brak satysfakcji w działalności naukowej okazał się prawdopodobnie bezpośrednim bodźcem do podjęcia twórczości literackiej. Dodatkowo wykonywanie zawodu nauczyciela sprawiło, że adresatem wszystkich jej publikacji stał się młody odbiorca.

W 1954 r. wyszła pierwsza książka pisarki *W grodach Słowian śląskich*, sama autorka nazwała ją rozprawą popularnonaukową. Tematyka tego utworu wyznaczyła cały późniejszy krąg zainteresowań twórczych Dobkiewiczowej. Będzie to folklor i historia. Na kierunek dokonań prozatorskich pisarki wpłynęły również młodzieńcze fascynacje i tradycja rodzinna, stąd często obszarem literackiej penetracji bywała kopalnia. Cztery lata później ukazała się pierwsza powieść historyczna *Haftowane trzewiczki. Opowieść z dawnej przeszłości*, rozgrywająca się za czasów panowania Bolesława Chrobrego na Śląsku Opolskim. Rok 1959 przyniósł chyba najbardziej udany zbiór baśni, podań i legend o Skarbniku *Miedziana lampa*.

W tym samym roku pisarka opuściła redakcję radiową i poświęciła się pracy bibliotekarki w IX Liceum im. Jana Kawalca w Katowicach. Wciąż także publikowała kolejne teksty. W 1962 r. wyszła powieść *Rycerze kamiennego niedźwiedzia*, druga część trylogii nawiązującej do tematyki *Haftowanych trzewiczków*. Pisarstwo historyczne autorki silnie tkwi w tradycji XIX w., w większości są to powieści o czasach piastowskich, z rozbudowanym wątkiem obyczajowym, rekonstruujące „barwę epoki”. Opis wizji rzeczywistości oraz pejzażu historycznego zajmuje w nich miejsce najważniejsze. Jej baśnie, podania, legendy zawierają element fantastyki, który połączony zostaje z wyeksponowanymi realiami topograficznymi, historycznymi i obyczajowymi. Każda książka pisarki powstawała według następującego schematu: empiryczne gromadzenie danych — zwiedzanie zabytków, skansenów, stanowisk archeologicznych; lektura tekstów źródłowych, korespondencja z bibliotekami, muzeami i placówkami naukowymi; bezpośrednie kontakty z rdzenną ludnością opisywanych przestrzeni. Dopiero po takim rzetelnym przygotowaniu następowała faza twórcza.

Działalność literacką Dobkiewiczowej wielokrotnie oficjalnie zauważano — 2 grudnia 1963 r. przyznano jej nagrodę Ministerstwa Oświaty za zasługi w zakresie szerzenia czytelnictwa wśród uczniów i nauczycieli, 5 maja 1964 r. przyjęto ją do Związku Literatów Polskich, 27 lutego 1974 r. odznaczono Złotym Krzyżem Zasługi, a 8 czerwca 1975 r. Złotą Odznaką Zasłużonemu w Rozwoju Województwa Katowickiego, natomiast w 1981 r. uhonorowano Nagrodą Literacką, przyznaną przez Prezesa Rady Ministrów za twórczość dla dzieci i młodzieży.

W 1982 r. pisarka nawiązała współpracę z katolickim „Małym Gościem Niedzielnym”, która trwała do końca jej życia. Teksty

Dobkiewiczowej ukazały się w 25 numerach pisma, wśród nich były także wspomnienia autorki o dzieciństwie i powrocie do kraju: *A więc tu jest Polska i Moje pierwsze spotkanie z książką polską*.

Lata osiemdziesiąte były okresem ciągłego zmagania ze słabością, chorobą (cukrzyca), która powoli pozbawiała pisarkę wzroku. Pracę nad wydaniem kolejnego zbioru baśni i opowieści z ziemi opolskiej *Złoty paw*, a także nad powieścią poświęconą losom Żydów podczas okupacji niemieckiej w Zagłębiu Dąbrowskim przerwała śmierć pisarki — 5 lipca 1990 r. w Katowicach.

Kornelia Dobkiewiczowa, autorka książek historycznych, baśni, podań i legend związanych z rozległym regionem Śląska i przeznaczonych dla młodego odbiorcy, stworzyła ważne źródło wiedzy o dorobku przeszłych pokoleń. Jej teksty, wraz z utworami Stanisława Wasylewskiego, Zofii Kossak czy Gustawa Morcinka, utrwalają w przekazie literackim ustną tradycję ludową Śląska.

Bibliografia

K. Dobkiewiczowa: *W grodach Słowian śląskich*. Warszawa 1954 (Wyd. 2. Katowice 1966); Eadem: *Haftowane trzewiczki. Opowieść z dawnej przeszłości*. Katowice 1958 (Wyd. 2. Katowice 1963); Eadem: *Miedziana lampa. Baśnie i opowieści o śląskim Skarbniku*. Warszawa 1959; Eadem: *Rycerze kamiennego niedźwiedzia*. Warszawa 1962; Eadem: *Sztolnia w Sowich Górach. Baśnie i opowieści z ziemi opolskiej, Beskidów i Dolnego Śląska*. Warszawa 1963. (Przekład rosyjski: J.J. Niemczyński. Warszawa 1965); Eadem: *O Marku Prawym z Jemielnicy*. Katowice 1963; Eadem: *Wężowa królowa. Baśnie i powieści ze Śląska*. Katowice 1964; Eadem: *Największy skarb. Powieść z czasów Mieszka I*. Katowice 1966; Eadem: *Złote jarzmo*. Warszawa 1966; Eadem: *Ślezańska legenda. Powieść historyczna dla młodzieży z czasów Kazimierza Odnowiciela*. Katowice 1967; Eadem: *Ofka z Kamiennej Góry*. Warszawa 1968; Eadem: *Zamek nad Czarnym Jeziolem*. Warszawa 1971; Eadem: *Zuzanka*. Katowice 1972; Eadem: *Pierścień księżniczki Gertrudy*. Warszawa 1975; Eadem: *Szkarłatny rycerz. Podania i opowieści o zamkach śląskich*. Katowice 1978; Eadem: *Dolina Śpiewających Ptaków*. Warszawa 1980; Eadem: *Róże w błękitnym polu. Podania i opowieści o zamkach Dolnego Śląska*. Warszawa 1982; Eadem: *Dukaty kupca Amadeja i inne baśnie*. Katowice 1984; Eadem: *Saga o białym kryształ*. Baśnie i opowieści o małopolskiej soli. Warszawa 1986; Eadem: *Karikowy ganek*. Katowice 1987; Eadem: *O Zofijce sierocie*. Warszawa 1987; Eadem: *Srebrny pas. Opowieść o staropolskim srebrze*. Katowice 1987; Eadem: *Droгоценne wiano*. Katowice 1988; Eadem: *Szata z purpury. Opowieść rycerska o wojewodzie Skarbimirze, Piotrze Szczepczyku i Wityslawie z Ogródzieńca*. Katowice 1988;

J. Baranowicz: *Śladami prehistorii „Śląsk Literacki”* 1954, nr 12;
K. Kulickowska: *Historia trzewiczków z safianu*. „Nowe Książki” 1958,

nr 17; A. Jelicz: *Muza domowa*. „Nowe Książki” 1966, nr 19; K. Heska-Kwaśniewicz: *Kornelii Dobkiewiczowej wycieczki w przeszłość*. „Poglądy” 1970, nr 15; W. Czoberowa: *Literackie wędrówki w przeszłość*. „Poglądy” 1974, nr 6; H. Kapeliuś: *Rzecz o węglu i rzecz o soli*. „Nowe Książki” 1986, nr 11; K. Heska-Kwaśniewicz: *A więc tu jest Polska*. „Dziennik Zachodni” 1990, nr 199; K. Krasoń: *Świat baśni, legendy i historii, czyli o pisarstwie Kornelii Dobkiewiczowej dla dzieci i młodzieży*. Wrocław 1997.

Katarzyna Krasoń

DYBOSKI ROMAN (1883—1945), publicysta, teoretyk regionalizmu i inspirator śląskiego ruchu regionalnego.

Urodził się 19 listopada w Cieszynie (informacja wg metryki znajdującej się w Uniwersytecie Jagiellońskim). Pochodził z rodziny bojowników o polskość Śląska Cieszyńskiego. Jego ojciec, dr Antoni Dyboski, rejent w Cieszynie, współpracował z licznymi towarzystwami oświatowymi, był np. prezesem Czytelni Ludowej i Sokoła. Roman Dyboski po ukończeniu gimnazjum niemieckiego w Cieszynie podjął studia na Uniwersytecie Jagiellońskim. Przeniósł się jednak do Wiednia pod wpływem prof. Wilhelma Creizenacha. W 1905 r. uzyskał stopień doktora filozofii na podstawie rozprawy pt. *Tennysons Sprache und Stil*. Później został stypendystą uniwersytetów angielskich w Cambridge i Oksfordzie. W Wiedniu habilitował się w 1907 r. z zakresu filologii angielskiej. W 1909 r. osiadł w Krakowie i rozpoczął pracę na Uniwersytecie Jagiellońskim. Dwa lata później otrzymał tytuł profesora nadzwyczajnego. Jako poddany austriacki powołany został w 1914 r. do wojska w stopniu oficerskim. Trafił jednak do niewoli rosyjskiej i przez 7 lat przebywał na terenie Rosji. W niewoli Dyboski przechodził różne koleje losu — raz podlegał ostrym prawom obozowym, niekiedy znów korzystał ze względnej swobody, umożliwiającej mu nawet pracę naukową. W tym czasie prowadził wśród jeńców żywą działalność oświatową i odczytową. Wspomnienia z tego okresu zawarł w artykule *Szabla i duch na Syberii czternaście lat temu* („Czas” 1933, nr 127). Do Polski powrócił dopiero w 1922 r. i natychmiast objął katedrę anglistyki na Uniwersytecie Jagiellońskim. Nie ograniczył się jednak tylko do działalności dydaktycznej. Wielekrotnie wyjeżdżał do Anglii i Stanów Zjednoczonych. Jego celem było propagowanie w krajach anglosaskich wiedzy o Polsce. Wygłaszał zatem liczne odczyty, m.in. w King's College w Londynie, na